

Стефан Милић*

Стручни чланак

УДК: 35.077.3:347.77

DOI: <https://doi.org/10.46793/GP.1602.165M>

УПРАВНИ ПОСТУПАК ЗА ПРИЗНАЊЕ ПАТЕНТА

Рад примљен: 24. 07. 2025.

Рад исправљен: 21.12.2025.

Рад прихваћен за објављивање: 25. 12. 2025.

У материји управног права постоји мноштво закона који је уређују, било материјалних, било процесних. Општи закон који уређује правила управног поступка јесте Закон о општем управном поступку. Наведени пропис препознаје могућност да поједина питања управног поступка буду другачије уређена посредством посебних закона, али уз испуњење одређених предуслова. Да би до тога дошло у појединим областима потребно је да та област садржи особености чија природа захтева унеколико другачије уређење. Несумњиво, сфера заштите права из области интелектуалне својине одступа од уобичајених правничких знања јер укључује знања из области природних и техничких наука. Стога, поступак за признање патента, као једног од права из области интелектуалне својине регулисан је посебним законом – Законом о патентима. Закон о патентима, поред материјалног дела, уређује и поступак за признање патента пред Заводом за интелектуалну својину. У питању је посебни управни поступак пред органом државне управе, прецизније речено пред једном посебном организацијом. Реч је о поступку који се одликује високим степеном формализма, који је дуготрајан, вишефазан и скуп. У раду ћемо приказати сваку од тих фаза, указати на радње које у њима предузима надлежни орган и на значај који свака од фаза има за целокупни ток поступка поводом захтева за признање патента.

Кључне речи: управни поступак, посебни управни поступак, патент, проналазак, Завод за интелектуалну својину, посебне организације.

* Истраживач-приправник у Иновационом центру Универзитета у Нишу, демонстратор на Правном факултету Универзитета у Нишу, stefan.milic@icun.ni.ac.rs, stefan.milic@prafak.ni.ac.rs

I УВОД

Завод за интелектуалну својину (у даљем тексту: Завод) је орган државне управе који је у систему организације државне управе у Републици Србији одређен као посебна организација. Државну управу у Србији чине министарства, органи управе у саставу министарстава и посебне организације. Посебне организације се образују за „стручне и с њима повезане извршне послове чија природа захтева већу самосталност од оне коју има орган у саставу.“¹ Посебне организације могу бити основане као секретаријати и заводи. На челу посебне организације налази се директор којег поставља Влада на период од пет година. Имајући у виду чињеницу да Влада поставља директора, то даље имплицира да је он за свој рад одговоран Влади. Делокруг послова Завода утврђен је Законом о министарствима који прописује да надзор над радом Завода врши Министарство привреде.² Између осталих, Завод обавља послове који се односе на патент и мали патент, дизајн, жиг, ознаку географског порекла, топографију полупроводничког производа, ауторска и сродна права. Нас за потребе овог рада интересује поступак пред Заводом за остваривање патента.

Патент можемо одредити као искључиво субјективно право које овлашћује свог носиоца да забрани или допусти другим лицима да привредно користе његов проналазак.³ Патент заправо представља облик заштите проналазак. Поред патента, проналазак се још може штитити и малим патентом. Патент је право које „се признаје за проналазак из било које области технике, који је нов, који има инвентивни ниво и који је индустријски применљив.“⁴ Дакле, да би неки проналазак могао да стекне патентну заштиту потребно је да он буде нов, да има инвентивни ниво и да је индустријски применљив. Поред ових материјалних услова, неопходан је и један формални услов који се односи на признање патента од стране Завода након спроведеног одговарајућег поступка. Патент траје 20 година, од датума подношења пријаве.

Управни поступак се може дефинисати као „јавноправни процесни однос између управе и странке у циљу правног регулисања конкретне управне ствари.“⁵ Прави се дистинкција на општи и посебни управни поступак. Општи управни поступак регулисан је Законом о општем управном поступку из 2016. године који садржи правила која су заједничка за све органе управе и друге

¹ Чл. 33 Закона о државној управи (ЗДУ), *Службени гласник РС*, бр. 79/05, 101/07, 99/14, 30/18 – др. закон и 47/18.

² Чл. 36 Закона о министарствима, *Службени гласник РС*, бр. 128/20, 116/22 и 92/23 – др. закон.

³ С. Марковић, Д. Поповић, *Право интелектуалне својине*, Београд, 2022, 101.

⁴ Чл. 7 Закона о патентима (ЗП), *Службени гласник РС*, бр. 99/11, 113/17 – др. закон, 95/18, 66/19.

⁵ П. Димитријевић, *Управно право*, Ниш, 2021, 242.

органа који врше јавна овлашћења када поступају у управним стварима. Такође, ЗУП даје одређење управног поступка као „скуп правила која државни органи и организације, органи и организације покрајинске аутономије и органи и организације јединица локалне самоуправе, установе, јавна предузећа, посебни органи преко којих се остварује регулаторна функција и правна и физичка лица којима су поверена јавна овлашћења примењују када поступају у управним стварима.“⁶ У теорији се указује да поступак не може бити скуп правила, већ да је то закон, а да поступак може бити скуп правно уређених радњи.⁷

Са друге стране, посебни управни поступци се односе на специфичне области. ЗУП даје могућност да се поједина питања управног поступка уреде другачије „ако је то 1) у појединим управним областима неопходно, 2) у сагласности са основним начелима одређеним овим законом и 3) ако не смањује ниво заштите права и правних интереса странака зајемчених овим законом.“⁸ У питању су одређене области које због својих особености захтевају да нека питања буду другачије или детаљније уређена, попут пореза, експропријације, ношења оружја, права интелектуалне својине и др. Ипак, ти посебни управни поступци не могу бити целовити већ се њима могу уредити само одређене специфичности у поступању органа у појединим областима.⁹ Одступања од правила ЗУП-а могу бити прописана једино законом у формалном смислу. С тим у вези, Закон о патентима садржи одређена правила која су јединствена за поступак признања патента, а на која ћемо указати у наставку рада. На она питања која нису уређена Законом о патентима, сходно се примењују одредбе ЗУП-а.¹⁰ Прица истиче да у литератури није изложена разлика између супсидијарне и сходне примене и да би „сходна примена означавала примену општег закона саобразно природи односа између правила правног поступка и материје правног уређивања, док би супсидијарна примена подразумевала примену општег закона у целости у свим питањима која нису уређена посебним законом.“¹¹ Исти аутор на другом месту наводи да је ЗУП системски закон у управнопроцесној материји и да посебни закони морају бити у режиму правне подређености ЗУП-у. Упориште за разликовање системских и посебних закона налази се и у ставовима Уставног суда.¹² То би значило да

⁶ Чл. 1 Закона о општем управном поступку (ЗУП), *Службени гласник РС*, бр. 18/16, 95/18 – аутентично тумачење и 2/23 – одлука УС.

⁷ Д. Милков, *Управно право II – управна делатност*, Нови Сад, 2017, 74.

⁸ Чл. 3 ЗУП

⁹ З. Лончар, *Посебни управни поступци*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду бр. 4, 2016, 1234.

¹⁰ Чл. 169 ЗП

¹¹ М. Прица, *Супсидијарна и сходна примена Закона о општем управном поступку*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, година LX, бр. 91, 2021, 100.

¹² Детаљније о овоме: М. Прица, *Однос Закона о општем управном поступку и других закона у правном поретку Републике Србије*, у: Изазови правном систему (ур. Г.

Закон о патентима као посебни закон у управнопроцесној материји мора бити у сагласности са ЗУП-ом, што уосталом произлази и из самих одредби ЗУП-а.

II ПОСТУПАК ЗА ПРИЗНАЊЕ ПАТЕНТА

Као што је већ напоменуто, правна заштита проналаска остварује се путем подношења пријаве за признање патента или малог патента. Поступак се води пред Заводом. У питању је компликован, дуготрајан, вишефазан и скуп поступак са високим степеном формализма. Овај поступак просечно траје 3-5 година, а нису ретки случајеви ни да сам поступак потраје читаву деценију.¹³ Подсетимо, у општем управном поступку рок за издавање решења, у зависности од тога да ли се ради о непосредном одлучивању или не, износи 30, односно 60 дана покретања поступка.¹⁴ Због ове сложености у упоредном праву јавила су се три система заштите проналазака. Први је систем претходног испитивања пријаве по коме надлежни орган спроводи цео поступак од пријема пријаве, па све до његовог окончања, а током трајања поступка проналазак за који није признат патент је и даље тајан. По систему регистрације надлежни орган доноси решење којим признаје патент и уписује исти у регистар без претходне провере да ли су испуњени услови. На крају, трећи систем, који је признат и у нашој држави, јесте систем одложеног испитивања. По том систему проналазак се објављује након чега орган који води поступак приступа суштинском испитивању, али ако је претходно поднет такав захтев и плаћена одговарајућа такса.¹⁵

У самом поступку признања патента можемо издвојити више фаза. Прва фаза јесте фаза подношења пријаве за заштиту проналаска, након које следи фаза формалног испитивања пријаве. Наредне фаза јесте фаза објављивања пријаве патента. После ње, у случају да је поднет захтев за суштинско испитивање пријаве, следи фаза суштинског испитивања пријаве. Уколико након ове фазе, Завод утврди да су испуњени сви услови донеће позитивно решење којим ће признати патент. Друга могућност јесте да ова фаза исходује одбијајућим решењем, ако Завод утврди да нису испуњени сви услови. Позитивно мериторно окончање поступка резултира фазом уписа признатог права, фазом издавања исправе о признатом праву и фазом објављивања признатог права.

А. Фаза подношења пријаве

Подношењем пријаве покреће се поступак за заштиту проналаска. Пријава се подноси на српском језику. У случају да је поднета на страном језику,

Марковић), том I, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, 2021, 154-162.

¹³ С. Марковић, Д. Поповић, *op.cit.*, 114.

¹⁴ Чл. 145 ЗУП

¹⁵ З. Миладиновић, *Право интелектуалне својине*, Крагујевац, 2009, 32-33.

подносилац је дужан да достави превод. Ако уз пријаву на страном језику није достављен превод, надлежни орган позива подносиоца да достави превод, па ако овај то не учини у року од два месеца од пријема обавештења, пријава се одбацује закључком.¹⁶ Ово је у складу са основним правилом из ЗУП-а да је у управном поступку у службеној употреби српски језик, уз разлику да се пријава одбацује закључком. По слову ЗУП-а форма процесног акта код одбацивања пријаве је решење. Једном пријавом може се тражити заштита за само један проналазак.¹⁷ Закон о патентима наводи шта све пријава мора да садржи: 1) захтев за признање права; 2) опис проналаска; 3) један или више патентних захтева за заштиту проналаска; 4) нацрт на који се позива опис и/или патентни захтеви и 5) апстракт.¹⁸

1. Захтев за признање права

У питању је део пријаве у виду обрасца чија садржина је такође унапред одређена. У захтев се уносе: назначење да ли се тражи признање патента или малог патента; подаци о подносиоцу пријаве и проналазачу; назив проналаска који сажето изражава суштину проналаска; чињеница да ли је затражено међународно право првенства и потпис подносиоца. Ако подносилац пријаве није истовремено и проналазач, мора да поднесе изјаву о основу по коме је стекао право на подношење пријаве, као и писану изјаву проналазача ако проналазач не жели да његово име буде назначено у пријави.¹⁹ Примећује се да подносилац пријаве, уколико није истовремено и проналазач, не мора да доказује основ за подношење пријаве, већ само да достави изјаву о томе.²⁰

2. Опис и нацрт проналаска

Опис проналаска треба да буде потпун и прецизан и да садржи информације које су од важности за патентирање. То је део пријаве у којој подносилац излаже садржину проналаска чију заштиту тражи. Опис проналаска треба да буде такав да га „стручњак у тој техничкој области може применити.“²¹ Важно је што прецизније описати производ, јер све што није садржано у опису касније не може бити предмет патентне заштите.²² Нацрт је

¹⁶ Чл. 77 ЗП

¹⁷ Изузетно, ако је реч о проналасцима који су међусобно повезани на тај начин да остварују јединствену целину, односно проналазачку замисао, тада подносилац једном пријавом може тражити заштиту за све те проналаске.

¹⁸ Чл. 79 ЗП

¹⁹ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 114.

²⁰ Н. Милосављевић, *Кумулација субјективних права интелектуалне својине са посебним освртом на кумулацију патента и права на индустријски дизајн*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, година LXIII, бр. 103, 2024, 140.

²¹ S. Marković, *Pravo intelektualne svojine i informaciono društvo*, Beograd, 2018, 84.

²² С. Шокињов, *Право индустријске својине*, Крагујевац, 2023, 95.

графички приказ проналаска, који је начињен уз поштовање правила техничког цртања.²³ Он представља скуп свих слика проналаска. Другим речима, нацрт представља визуелни приказ претходне текстуалне датости проналаска.

3. Патентни захтеви

Овај део представља срж пријаве. Њима се одређује предмет чија се заштита тражи. Они указују на оквир у коме се испитује пријаве. По логици ствари, када се поступак покреће захтевом странке, она одређује исход поступка. Није неопходно да орган странци даје више права и овлашћења него што је она сама тражила. Улога патентних захтева је у одређивању обима и предмета тражене заштите, што би значило да се „у случају признања патента, тумачењем патентних захтева утврђују границе стања технике обухваћеног искључивим правом носиоца патента.“²⁴ Форма патентног захтева је трodelна где први део садржи „најближи општи појам под који може да се подведе проналазак, други део је копула 'назначен тиме', а трећи део представљају специфичне карактеристике проналаска.“²⁵ Погледајмо један пример патентног захтева: „Систем за даљинско управљање самоходним уређајем за чишћење и дезинфекцију вентилационих канала, назначен тиме, што се састоји од специјалног возила (А) унутар којег су смештени дизел електрични агрегат (Б), компресор (Д), високопритисна пумпа (Е) и мобилни орман (Ф).“²⁶ Јасно је да оваква конструкција патентног захтева не може бити разумљива правницима. Но, то није ни потребно, потребно је да га разумеју стручњаци из одговарајуће области.

Дешава се да једна пријава садржи више патентних захтева, од којих је најмање један независан. Истичу се два модалитета у ситуацијама када постоји више захтева. Први је постојање једног независног и више зависних патентних захтева, док је други модалитет постојање више независних патентних захтева. У првој ситуацији можемо даље направити дистинкцију на патентни захтев који је зависан од независног и на онај који је зависан од зависног патентног захтева, а у другој ситуацији да би уопште могло постојати више независних захтева, неопходно је да је испуњен услов јединства проналаска.²⁷

4. Апстракт

Овај део пријаве представља кратак садржај суштине проналаска и његова улога је чисто техничко-информативног карактера. Не може служити за

²³ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 117.

²⁴ С. Шокињов, *op. cit.*, 96.

²⁵ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 118.

²⁶ Преузето са сајта Завода за интелектуалну својину, https://www.zis.gov.rs/wp-content/uploads/PRIMER_pronalasci_na_racunar_u_15_7_2019.pdf, датум приступа: 13. 07. 2025. године.

²⁷ С. Шокињов, *op. cit.*, 99-100.

одређивање обима тражене заштите. Он се најчешће формулише на тај начин како би могао послужити као инструмент за претраживање у датој техничкој области.²⁸

Б. Посебне врсте пријава

1. Издвојена пријава

Закон о патентима препознаје и две посебне врсте пријава. Прва је издвојена пријава. Издвојеном пријавом подносилац, самостално или на захтев Завода, из првобитне пријаве којој је признат датум подношења, а која се односи на више проналазака који нису међусобно повезани издваја један или више таквих проналазака и за сваки од њих поднеси посебну пријаву.²⁹ Оваква пријава може бити поднета до окончања поступка испитивања првобитне пријаве. Пошто законодавац није прецизирао о којој врсти испитивања се ради, под тим треба разумети и суштинско испитивање пријаве, што би значило да издвојена пријава може бити поднета до окончања те фазе. Ова процесна радња аналогна је раздвајању поступка, коју ЗУП не регулише. С тим у вези, она представља осамостаљење једног дела првобитно поднете пријаве, те све радње које су до тада предузете у поступку своје дејство имају и на издвојену пријаву.³⁰ За издвојену пријаву плаћа се такса у року од месец дана од дана подношења. У случају недостављања доказа о плаћеној такси, Завод ће закључком одбацити пријаву.

2. Допунска пријава

Ако подносилац пријаве усаврши проналазак који је предмет пријаве за такво усавршавање може поднети допунску пријаву која не задржава датум подношења основне пријаве.³¹ Она се може поднети на основну пријаву или основни патент, ако је већ признат патент. У питању је пријава која има акцесорни карактер и везана је за судбину основне пријаве. Ако подносилац одустане од основне пријаве, сматра се да је одустао и од допунске. Један од услова за допунску пријаву јесте и идентичност подносиоца основне пријаве или основног патента и подносиоца допунске пријаве.³² Допунска пријава може бити поднета у било ком року, али најкасније до истека важења основног патента.³³ Подносиоцу ипак стоји на располагању могућност да, у случају обуставе поступка по основној пријави, тражи од Завода у року од три месеца од правноснажне одлуке о обустави поступка да допунска пријава постане

²⁸ *Ibid.*, 102.

²⁹ Чл. 87 ЗП

³⁰ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 122.

³¹ Чл. 88 ЗП

³² С. Шокић, *op. cit.*, 104.

³³ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 122.

основна. Разуме се, за допунски проналазак који допуњује или усавршава основни у неком делу, може се тражити и „обичан“ патент.³⁴ Међутим, допунска пријава је повластица која се даје подносиоцу и која се односи на ослобађање од плаћања таксе за допунску пријаву.³⁵ То може бити значајно, имајући у виду да су таксе у поступку пред Заводом врло високе.³⁶

В. Фаза формалног испитивања пријаве

Пре него што се упусти у формално испитивање пријаве, Завод утврђује да ли су испуњени услови за признање датума подношења пријаве. Реч је о следећим условима: 1) назначење да се тражи признање права; 2) подаци о подносиоцу пријаве и 3) опис проналазак.³⁷ Уколико су испуњени услови и пријави буде признат датум подношења, онда се она уписује у Регистар патената. Ако надлежни орган утврди да недостаје део описа, онда позива подносиоца да у року од два месеца достави тај део који недостаје. Датум подношења пријаве је значајан јер након тог тренутка подносилац више не може проширити предмет чија се заштита тражи. Ипак, измене и допуне података које не проширују предмет пријаве могу се вршити до доношења решења по пријави патента.³⁸ ЗУП регулише право странке да измени захтев до тренутка док не буде обавештена о решењу првостепеног органа. У овој ситуацији, Закон о патентима то право резервише за један тренутак раније – за само доношење решења, било позитивног, било негативног. Разуме се, чињеница да ли се неким допунама података врши проширење пријаве или не јесте фактичко питање о којем би одлучивао надлежни орган у сваком конкретном случају.

У фази формалног испитивања пријаве, Завод утврђује да ли је: 1) плаћена такса за подношење пријаве и достављен доказ о уплати републичке административне таксе; 2) достављено уредно пуномоћје заступника или изјава о заједничком представнику, у одговарајућем случају; 3) у пријави назначен проналазач, односно да ли постоји његова изјава да не жели да буде наведен у пријави; 4) поднет уредан захтев за признање права првенства; 5) достављена изјава о основу стицања права на подношење пријаве; 6) ако је подносилац пријаве страном лице, пријава поднета у складу са законом; 7) садржај пријаве у

³⁴ S. Marković, *Pravno intelektualne svojine, sveska prva, Uvod: Pravo intelektualne svojine, Deo prvi: Pravo industrijske svojine*, Niš, 1982, 72.

³⁵ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 123.

³⁶ Примера ради такса за подношење пријаве за признање патента која садржи до 10 патентних захтева за правна лица износи 10.320 динара, за захтев за израду извештаја о претраживању стања технике 20.710 динара, за захтев за суштинско испитивање пријаве 10.320 динара, за одржавање права из пријаве почев од треће године 14.470 динара са увећањем за сваку наредну годину. Таксе за физичка лица су упола мање. Више о таксама на: <https://www.zis.gov.rs/prava/takse/>, датум приступа 18. 07. 2025.

³⁷ Чл. 86 ЗП

³⁸ Чл. 101 ЗП

складу законом; 8) задовољена форма списка у пријави; 9) нацрт сачињен у складу са законом и 10) апстракт сачињен у складу са законом.³⁹ У случају да пријава није формално исправна, Завод позива подносиоца да отклони недостатке у року који не може бити краћи од два ни дужи од три месеца. Подносилац може тражити продужење тог рока, али најдуже за три месеца. Уколико захтева продужење рока, подносилац је дужан да плати одговарајућу таксу. Ако подносилац ни у накнадно остављеном року не отклони недостатке, пријава се одбацује.

Ако Завод установи да пријава испуњава формалне услове, позива подносиоца да у року од месец дана од пријема позива поднесе захтев за израду извештаја о претраживању стања технике по предмету проналаска и да плати таксу за његову израду.⁴⁰ Извештај о претраживању је везан патентним захтевима. Ако није могуће израдити извештај о претраживању у погледу свих патентних захтева, онда се израђује извештај само за један део пријаве. Делимичан извештај израђује се и када пријава патента не испуњава услове јединства проналаска. Не буде ли поднет захтев за сачињавање овог извештаја, Завод одбацује пријаву. То значи да је реч о још једној обавезној радњи у поступку признања патента. Значај је у следећем: од тренутка пријема извештаја о претраживању подносилац пријаве може да измени опис, нацрт и патентне захтеве, али измењени патентни захтеви не могу да се односе на елементе пријаве за које није урађен извештај о претраживању и који нису у вези са проналаском или групом проналазака за које је првобитно тражена заштита.⁴¹

Г. Фаза објављивања пријаве патента

До објављивања пријаве патента долази у року од 18 месеци од датума подношења или од датума првенства, уколико је тражено право првенства. Друга могућност јесте да се пријава објави и раније на захтев подносиоца пријаве.⁴² До ове фазе неће доћи ако пријава буде одбачена раније или ако подносилац одустане од пријаве. Институт одустанка од захтева познаје и ЗУП који прописује да странка може одустати од захтева све док не буде обавештена о решењу другостепеног органа.⁴³ Тај одустанак може бити изричит или прећутан – на основу понашања странке које јасно указује да је изгубила интерес да учествује у поступку. Примера ради, у поступку за признање патента неплаћање неке од такси може бити показатељ да подносилац жели да одустане од даљег вођења поступка. Тренутком објаве пријаве патента у службеном гласилу Завода, она постаје доступна јавности, те

³⁹ Чл. 99 ЗП

⁴⁰ Чл. 100 ЗП

⁴¹ Чл. 101 ЗП

⁴² Чл. 102 ЗП

⁴³ Чл. 98 ЗУП

трећа лица стичу шансу да искажу своје примедбе у погледу патентбилности проналаска који је предмет пријаве. Ако треће лице евентуално поднесе одређене примедбе, Завод их разматра у фази суштинског испитивања пријаве.⁴⁴ У доктрини се истиче приступ да је „објављивање патентираног проналаска 'цена' коју проналазач мора да плати за патентни монопол који му је признат.“⁴⁵ Из визуре права посматрано, јасно је да је јавност патента неопходна, јер се тиме трећа лица упознају о заштићеним проналасцима и имају дужност да се уздржавају од њихове повреде.

Д. Фаза суштинског испитивања пријаве

За ову фазу можемо рећи да је кључна у поступку признања патента. У питању је најсложенији и најдужи задатак који обавља Завод у поступку испитивања услова за признање патента, јер у Међународној класификацији патената постоји преко 70.000 технолошких категорија, па је за испитивање услова новости потребно претражити мноштво страних и домаћих публикација и докумената.⁴⁶ Покреће се захтевом подносиоца пријаве у року од шест месеци од дана објаве извештаја о претраживању у службеном гласилу Завода. Ако подносилац пропусти рок, може поднети овај захтев у року од 30 дана од дана пријема обавештења о протеклу рока.⁴⁷ У поступку пред Заводом доста се води рачуна о благовременом плаћању такси. Стога се и у овој ситуацији сматра да је захтев за суштинско испитивање пријаве поднет оног тренутка када подносилац плати таксу и достави доказ о томе. У супротном пријава ће бити одбачена закључком.

Током суштинског испитивања пријаве, надлежни орган утврђује да ли је предмет заштите: 1) проналазак; 2) проналазак који је изузет из заштите; 3) проналазак у складу са правилима о јединству проналаска; 4) описан јасно, потпуно и да ли испуњава услове прописане законом; 5) проналазак који је нов, има инвентивни ниво и да ли је индустријски применљив и 6) у складу са законом у погледу права првенства.⁴⁸ Ако надлежни орган утврди да предмет заштите не испуњава све наведене услове, обавештава подносиоца и позива га да евентуално отклони недостатке у року који не може бити краћи од два ни дужи од три месеца.

Ђ. Фаза одлучивања о пријави

Фаза одлучивања о пријави је део поступка у коме надлежни орган мериторно одлучује о захтеву за признање патента. Он може одлучити позитивно и решењем признати патент или одлучити негативно и одбити

⁴⁴ С. Шокињов, *op. cit.*, 109.

⁴⁵ S. Marković, *op. cit.*, 85.

⁴⁶ С. Шокињов, *op. cit.*, 111.

⁴⁷ Чл. 103 ЗП

⁴⁸ Чл. 104 ЗП

захтев. Но, у случају да орган утврди да су испуњени сви услови за признање патента доставља подносиоцу пријаве предлог коначног текста патентних захтева који намерава да усвоји, а подносилац има рок од 30 дана да се сагласи са тиме.⁴⁹ Ако се подносилац пријаве не изјасни, надлежни орган доноси решење према коначном тексту патентних захтева које је доставио на сагласност. Дакле, у овом случају важи правило *qui tacet consentire videtur*. Ако пак, подносилац није сагласан, он наводи разлоге и доставља текст измењених патентних захтева о којима се сада изјашњава надлежни орган. Одлучи ли да прихвати наведене разлоге, надлежни орган доноси решење о признању патента, а ако исте не прихвати, онда доноси решење према патентним захтевима који су претходно достављени на сагласност.⁵⁰ Овде треба истаћи једну ствар. Сагласност или несагласност подносиоца пријаве није од утицаја на исход поступка. Наиме, патент ће свакако бити признат, једино треба утврдити текст и број патентних захтева који ће бити садржани у решењу.⁵¹

Друга могућност коју на располагању има надлежни орган јесте да одбије захтев. До тога ће доћи уколико у поступку суштинског испитивања пријаве утврди да нису испуњени сви услови. Ипак, и у овој фази надлежни орган може донети немериторну одлуку. Ради се о одбацивању пријаве ако подносилац не плати таксе и трошкове који се односе на објаву података о признатом праву. Против одлуке Завода постоји право на жалбу. Жалба се изјављује Влади у року од 15 дана од пријема одлуке. Иначе, по слову Закона о државној управи против одлука посебних организација право жалбе се не претпоставља, већ се може изјавити само кад је то законом одређено.⁵² Против решења Владе може се покренути управни спор.

Е. Фаза уписа признатог права, издавања исправе и објављивања признатог права

Након позитивног окончања поступка, преостаје да надлежни орган упише податке о признатом праву у одговарајући регистар, да подносиоцу изда потврду о признатом праву и да то признато право објави у службеном гласилу. Исправа о признатом праву садржи регистарски број патента, податке о носиоцу патента, податке о проналазачу, назив проналаска и датум издавање исправе. На основу свега до сада изнетог, није тешко претпоставити да се за издавање исправе и објаву признатог права плаћају прописане таксе и трошкови.

Фаза објаве је од велике важности јер се патент стиче од тренутка објављивања у службеном гласилу, а важи од тренутка подношења пријаве. Дакле, патент важи и ретроактивно, од самог тренутка подношења пријаве. То

⁴⁹ Чл. 107 ЗП

⁵⁰ Чл. 107 ст. 4 ЗП

⁵¹ С. Шокињов, *op.cit.*, 113.

⁵² Чл. 59 ЗДУ

последично резултира двома чињеницама. Најпре, имајући у виду трајање поступка за признање права на патент, дешава се да један део рока трајања патента прође у току поступка, односно пре настанка патента. Друга ствар, када се пријава службено објави, трећа лица се упознају са пријављеним проналаском, а још увек је неизвесно хоће ли уопште тај проналазак бити патентиран.⁵³ Због тога је законодавац предвидео институт права из објављене пријаве којим подносилац пријаве стиче права садржински идентична као патент. Ипак, ако патент не буде признат, сматра се да никад нису постојала ни права из пријаве. По својој правној природи институт права из пријаве би имао карактер раскидног услова.

III ЗАКЉУЧАК

Поступак за признање патента један је од многобројних посебних управних поступака у домаћем правном систему. Делује да се нужност постојања нешто другачијих правила у овој области не доводи у питање имајући у виду сложеност права интелектуалне својине. Посебно одступање до којег долази у овој врсти поступка односи се на рок одлучивања о захтеву, односно пријави. Тај рок је много дужи у односу на општи управни поступак, а због комплексности вишефазног поступка, неретко тај рок износи и пар година, што је неупоредиво дуже у односу на рок од 30 или 60 дана из ЗУП-а. Ипак, то је по природи ствари неопходно јер није реч о класичном правничком знању. Наиме, у фази суштинског испитивања недовољност правничког знања долази до своје потпуности јер су у овој фази неопходна адекватна знања стручњака из области природних, техничких и медицинских наука како би се испитало да ли проналазак испуњава материјалноправне услове заштите. У питању су новост, инвентивни ниво и индустријска применљивост.

Но, да би се дошло до ове фазе потребно је да се претходно испита пријава и са формалне стране, као и да се прође кроз остале фазе у поступку. Доста пажње се посвећује благовременом плаћању такси, чији износи нису уопште мали. Сам патент стиче се тек тренутком објаве признатог права, што је последња фаза у изузетно дуготрајном поступку. Стога је законодавац увео институт права из пријаве којим се то коригује и који омогућава подносиоцу пријаве иста права као када би патент био признат. Другим речима, по систему одложеног испитивања који је у примени у нашој држави, право се признаје пре него што се приступи суштинском испитивању пријаве. Још један разлог који говори у прилог постојању овог института јесте чињеница што се тренутком објаве пријаве сва трећа лица упознају са проналаском чија заштита се тражи у поступку. Тиме се губи тајност проналаска и трећа лица долазе у ситуацију да искоришћавају проналазак коме још није призната заштита. Ипак,

⁵³ С. Марковић, Д. Поповић, *op. cit.*, 128.

у случају да након суштинског испитивања, патент не буде признат, онда се сматра да права из пријаве никад нису ни настала.

Stefan Milić

ADMINISTRATIVE PROCEDURE FOR THE GRANT OF A PATENT

Summary

A patent is a legal form of protection granted for an invention. In order to obtain patent protection, an administrative procedure must be carried out before the Intellectual Property Office, which is organized as a special governmental body under the supervision of the Ministry of Economy. During this procedure, it is assessed whether the criteria of novelty, inventive step, and industrial applicability are met. The procedure for granting a patent is one of many specialized administrative procedures within the domestic legal system. The necessity of distinct procedural rules in this field is generally not questioned, given the complexity of intellectual property law. A notable deviation in this type of procedure concerns the time frame for deciding on the application. This period is significantly longer than in general administrative procedures; due to the complexity of its multi-phase structure, the decision-making process often takes several years, in stark contrast to the 30- or 60-day deadlines prescribed by the General Administrative Procedure Act. Nevertheless, such duration is inherently justified, as the procedure does not rely solely on conventional legal expertise. In the substantive examination phase, legal knowledge proves insufficient, and the involvement of experts from the fields of natural, technical, or medical sciences becomes essential in order to assess whether the invention meets the substantive legal requirements for protection. Considerable attention is given to the timely payment of fees, which are by no means insignificant. A patent is granted only upon the phase of publication of the application, which represents the final stage of an exceptionally lengthy procedure. Therefore, the legislator has introduced the concept of the "right arising from the application" to address this issue. This legal mechanism provides the applicant with the same rights as if the patent had already been granted. In other words, under the deferred examination system applied in the national framework, the right is provisionally recognized before the substantive examination of the application begins. Another

* Junior research assistant at Innovation Center, University of Niš, demonstrator at Faculty of Law, University of Niš.

justification for this legal construct is the fact that, upon the publication of the application, third parties become aware of the invention for which protection is being sought. This leads to a loss of confidentiality, allowing third parties to potentially exploit the invention before protection is formally granted. However, if the substantive examination ultimately results in the refusal of the patent, it is deemed that the rights arising from the application never existed.

Key words: *administrative procedure, special administrative procedure, patent, invention, Intellectual Property Office, special governmental bodies.*